

Діяльність служб

Третя річниця Державної пенітенціарної служби України: здобутки та перспективи

О. В. Лісіцков
Голова Державної пенітенціарної служби України
генерал-полковник
внутрішньої служби

9 грудня виповнюється 3 роки з часу реорганізації Державного департаменту України з питань виконання покарань та утворення Державної пенітенціарної служби України (далі – ДПтС України) відповідно до Указу Президента України від 9 грудня 2013 р. № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».

В ході реорганізації проведено ряд організаційно-практичних заходів. Зокрема, розроблено та Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 394/2011 затверджено Положення про Державну пенітенціарну службу України.

Ініційовано внесення змін до Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та низки інших актів законодавства, у зв'язку з утворенням ДПтС України.

Проведено перегляд нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів Державного департаменту України з питань виконання покарань.

У ДПтС України підготовлено та видано 48 нормативно-правових актів Міністерства юстиції України, що регламентують діяльність органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.

Розроблено та затверджено положення про структурні підрозділи, територіальні органи ДПтС України, медичні реабілітаційні центри, установи виконання покарань, слідчі ізолятори.

Внесено зміни до статутів підприємств установ виконання покарань. Перезатверджено установчі документи про відомчу газету «Закон і обов'язок».

Затверджено граничну чисельність персоналу та нову структуру апарату ДПтС України, її територіальних органів, ін-

ших органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.

Завершено реорганізацію перепризначення персоналу органів і установ Державної кримінально-виконавчої служби України з урахуванням нових вимог до працівників, які здатні реалізовувати намічені перетворення.

Утворення ДПтС України стало відображенням стратегічного курсу державної політики у напрямі соціальної переорієнтації процесу виконання кримінальних покарань з урахуванням міжнародних стандартів, дотримання принципів законності, гуманізму, демократизму та справедливості, а також сучасної світової пенітенціарної доктрини.

Це в першу чергу стало підґрунтям та заклало основи для здійснення комплексного реформування системи виконання кримінальних покарань держави, потреба у якому виникла вже давно та гостро відчувається останнім часом.

Для забезпечення наукового супроводу процесу реформування за підтримки Президента України В. Ф. Януковича розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 р. № 201-р утворено Інститут кримінально-виконавчої служби (у складі Національної академії внутрішніх справ). У теперішній час в Інституті навчається на денній формі – 504 курсантів та на заочній формі – 430 слухачів, функціонує науково-дослідний центр.

Реалізуючи стратегічний курс Президента України В. Ф. Януковича з модернізації всіх сфер суспільного життя та державного механізму, керівництвом ДПтС України послідовно вживаються заходи у напрямі реформування системи виконання кримінальних покарань з урахуванням міжнародних стандартів, законності, гуманізму, демократизму і справедливості, забезпечення гідних умов тримання та поводження із засудженими і ув'язненими, додержання їх законних прав та інтересів під час відбування покарання і тримання під вартою.

З урахуванням положень Європейських пенітенціарних правил та вимог національного кримінально-виконавчого законодавства поступово проводиться робота з покращення матеріально-побутових і санітарних умов громадян, позбавлених волі, створення умов для участі засуджених у програмах соціально-корисної зайнятості, набуття професії та трудової адаптації.

Реальним відображенням президентських реформ у правовій сфері, насамперед щодо гуманізації кримінального, кримінального процесуального і кримінально-виконавчого законодавства, є скорочення чисельності осіб, які перебувають в установах, що належать до сфери управління ДПтС України, насамперед – у слідчих ізоляторах.

Завдяки вжитим заходам чисельність контингенту слідчих ізоляторів з початку 2012 р. скоротилася майже на 15 тис. осіб. За останні три роки практично на третину скоротилася кількість неповнолітніх засуджених, у зв'язку з чим ліквідовано 4 з 10 виховних колоній.

Поступово поліпшується стан матеріально-побутового забезпечення засуджених і осіб, узятих під варту. На проведення ремонтних робіт на об'єктах житлового та комунально-побутового призначення у 2012 р. витрачено 33 млн грн спеціального фонду держбюджету, що дало змогу відремонтувати близько 600 кімнат тривалих побачень, 65 їдалень, 15 крамниць, 10 лазне-пральних комплексів.

З метою реалізації прогресивних норм Кримінального процесуального кодексу України в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань облаштовано 326 приміщень для проведення дистанційного провадження в режимі відеоконференції з судами. За цей час проведено майже 2,9 тис. судових засідань в режимі відеоконференції, переважна частина яких в установах попереднього ув'язнення.

Вжито заходів з модернізації підприємств установ виконання покарань та розвитку системи професійного навчання. У 88 професійно-технічних навчальних закладах щороку близько 7,2 тис. засуджених проходять навчання отримуючи професію або підвищуючи кваліфікацію. За два роки відкрито 18 окремих торговельно-виставкових закладів підприємств УВП, проведено понад 220 виставкових заходів виробничого профілю з метою забезпечення збуту продукції, що виготовляється засудженими.

Активізовано роботу з вирішення житлових питань персоналу, у тому числі за рахунок внутрішніх резервів. Зокрема, введено в експлуатацію 52-квартирний житловий будинок у місті Самбір Львівської області, 9-ти квартирний будинок в місті Ізяславі Хмельницької області, гуртожитки для персоналу в Луганській і Дніпропетровській областях, введено в експлуатацію II чергу 108-квартирного житлового будинку у місті Чернігові.

При формуванні державного бюджету на 2012 р. вирішено питання щодо виділення 33,5 млн грн на будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України. Завдяки цьому у квітні 2013 р. нові квартири отримала 51 родина працівників та ветеранів Державної кримінально-виконавчої служби України. Створено потужний фонд службових житлових приміщень, функціонує 31 відомчий гуртожиток. Усього протягом 2010-2012 рр. забезпечено житлом 266 сімей працівників та ветеранів кримінально-виконавчої служби, що у 2 рази більше, ніж протягом 2007-2009 рр. (133 сім'ї).

Збільшене фінансування на утримання персоналу дало змогу на 10-15 % підняти рівень мінімального грошового забезпечення контрактникам та молодим офіцерам.

Крім того, завдяки додатковому виділенню у 2013 р. асигнувань на оплату праці

медичних працівників туберкульозних лікарень ДПтС України у сумі 12,4 млн грн, було забезпечено проведення гарантованих нормативними актами з оплати праці виплат.

З метою представництва та захисту індивідуальних і колективних прав працівників установ виконання покарань і слідчих ізоляторів, забезпечення їх соціальних гарантій утворено Всеукраїнську профспілку персоналу органів та установ пенітенціарної служби. 13 грудня 2013 року Міністерством соціальної політики України зареєстровано першу двосторонню Галузеву угоду на 2012-2014 р. ДПтС України та Всеукраїнською профспілкою персоналу органів та установ пенітенціарної служби.

За участю профспілкової організації забезпечено розвиток 5 відомчих медичних реабілітаційних центрів, завдяки чому кількість відпочиваючих у 2013 р. зросла на 26 відсотків (послугами закладів відпочинку скористалося близько 9 тис. осіб, з них близько 6 тис. – персонал та члени їх сімей, пенсіонери та ветерани служби).

Також вирішується питання відновлення в установах виконання покарань і слідчих ізоляторів їдалень та буфетів для персоналу системи (введено 70 таких об'єктів, до кінця 2013 р. буде введено ще 34, до кінця 2015 р. – 137). Відновлюється система перевезення персоналу до місця служби.

Підвищенню іміджу Служби сприяло затвердження наказом Міністерства юстиції України від 11.03.2013 р. № 404 відомчих відзнак та символіки.

Постановою Уряду від 27 березня цього року № 206 затверджені нові зразки форменого одягу персоналу органів і установ ДПтС України, а постановою від 14 серпня цього року № 578 затверджено Порядок забезпечення речовим майном персоналу кримінально-виконавчої служби.

З урахуванням Європейського кодексу етики працівників пенітенціарних закладів, схваленого 12 квітня 2012 р. Комітетом Міністрів Ради Європи, розроблено та рішенням колегії ДПтС України від 19 грудня 2012 р. №11РК схвалено Кодекс етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Вживаються заходи щодо вдосконалення законодавчої бази.

5 вересня цього року Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо порядку та умов відбування покарання» №435-VII. Цей Закон сприятиме гуманізації умов тримання в установах виконання покарань.

10 жовтня поточного року Верховною Радою України у першому читанні прийнято проект Закону України «Про пробацію» (№1197-1), внесений Кабінетом Міністрів України. Метою зазначеного законопроекту є впровадження в Україні пробації як системи наглядових та соціально-виховних заходів, які застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до осіб, які притягаються або яких притягнуто до кримінальної відповідальності.

Реалізація норм законопроекту супроводжуватиметься зменшенням чисельності осіб, засуджених до покарань у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, зменшенням державних витрат на утримання слідчих ізоляторів та установ виконання покарань.

Передбачається зниження рівня рецидивної злочинності у державі завдяки вдосконаленню системи нагляду та впровадженню соціально-виховної роботи з особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням, та засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Також ДПтС України забезпечено підготовку проектів законів України:

– «Про деякі питання заборгованості державних підприємств установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України та забезпечення їх стабільного розвитку»;

– «Про внесення змін до статті 27 Бюджетного кодексу України» (щодо заборгованості державних підприємств установ виконання покарань);

– «Про внесення змін до Податкового кодексу України» щодо заборгованості державних підприємств установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України;

– «Про внесення змін до Податкового кодексу України» щодо надання пільг потенційним інвесторам;

– «Про особливості закупівлі товарів, робіт і послуг, які безпосередньо виробляються виробничими майстернями, підсобними господарствами установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, підприємствами установ виконання покарань і поставляються для потреб Державної кримінально-виконавчої служби України».

Прийняття зазначених законопроектів дасть змогу за рахунок запровадження новітніх технологій та устаткування зменшити вартість продукції (робіт, послуг), що виготовляється підприємствами установ для забезпечення бюджетних потреб установ виконання покарань, створити близько 40 тис. нових робочих місць та підвищити рівень суспільно корисної зайнятості засуджених.

Наступним кроком на шляху системного підходу до розв'язання існуючих у пенітенціарній сфері проблем, визначення пріоритетів та напрямів розвитку сучасної моделі Державної кримінально-виконавчої служби, діяльність якої ґрунтується на принципах законності, гуманізму, дотримання прав людини і громадянина, міжнародних стандартах поведіння із засудженими та особами, узятими під варту, стало схвалення Указом Президента України

ни від 8 листопада 2012 р. № 631 Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України.

Заходи з реалізації Концепції спрямовуються у трьох напрямках:

- в інтересах громадянина, який позбавлений волі, але має право на захист своїх прав та гідне поводження;
- в інтересах працівників пенітенціарної системи, від яких залежить стан дотримання прав засуджених та ув'язнених;
- в інтересах потерпілих від злочинів громадян.

Цією Концепцією визначено шляхи та способи реформування кримінально-виконавчої системи щодо покращення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту, удосконалення системи охорони здоров'я та поліпшення якості надання медичної допомоги, підвищення рівня організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, модернізації сфери виробничої діяльності установ виконання покарань, професійної підготовки засуджених, підвищення ефективності виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також діяльності персоналу органів і установ виконання покарань.

Реалізація заходів, передбачених Концепцією, розрахована на період 2012-2017 рр. та здійснюється шляхом прийняття нового та внесення змін до чинного законодавства України, яке регулює питання діяльності кримінально-виконавчої системи та порядок виконання покарань. Також передбачено здійснити організаційні, методичні та інформаційні заходи, спрямовані на запровадження сучасної моделі управління кримінально-виконавчою системою, забезпечення її кваліфікованим персоналом, гуманізацію умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту, модернізацію виробничої сфери підприємств установ виконання покарань.

З метою ефективної реалізації Концепції ДПтС України спільно з Міністерством юстиції України розроблено Державну цільову програму реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 рр., яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 р. № 345.

Передбачено, що фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, а також інших не заборонених законом джерел.

Обсяг фінансування Програми має уточнюватися щороку під час складання проекту Державного бюджету України та місцевих бюджетів на відповідний рік.

Загалом, на виконання Програми планується залучити протягом 2013-2017 рр. близько 6 млрд грн (з них 3,9 млрд грн – кошти державного бюджету, решта – кошти інвесторів).

Зазначені кошти буде спрямовано:

- понад 4,4 млрд грн – на переобладнання житлових будівель для блочного тримання засуджених, проведення будівництва нових та реконструкції законсервованих споруд установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;

- 179,6 млн грн – на підвищення якості медичної допомоги засудженим та особам, узятим під варту;

- 730,5 млн грн – на модернізацію та технічне переоснащення промислових підприємств установ виконання покарань, запровадження енергозберігаючих технологій.

- 661 млн грн – на заходи з розвитку відомчої системи підготовки кадрів та наукового супроводу.

Зазначені Концепція і Державна цільова програма є найважливішими документами, які визначають стратегію подальшого розвитку і модернізацію пенітенціарної служби. Тому, основні зусилля персоналу органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів спрямовуються на їх реалізацію.